

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

TIDNING

för

KONST, SLÖJD OCH HUSHÅLLNING.

N:o 47. } Tryckt hos G. LÖWEGREN. Gøtheborg. {

1844

Dec.

Några mindre allmänna Musikinstrumenter.

Theorben hade samma utseende som lutan, endast med den åtskillnad, att den var försedd med 2:ne strånghalsar, af hvilka den längste var för de 8 siste, eller grøfste strångarna.

Syrinx var den pipa, hvarpå Pan blåste. Den hade 7 olika stora rör. Man finner den ofta afbildad på gamla minnesmärken, och vanligast äro fauner och satirer dermed försedde. I sednare tiders artistiska kompositioner nyttjas den bland de emblemer, som skola betekna landtlifvets och herdelefnadens uppträden.

Triangelen, som ännu finnes i våra äldre musikarsenaler och nyttjas bland fältinstrumenter, är af trekantig form, gjord af stål, och spelas genom slag af en jernstift. På triangelns basis eller nedra sida hängas stundom jernringar, som under spelet dallra hit och dit, och föröka ljudet. Af gamla monumenter inhämtas, att de gamle äfven kände detta instrument.

Pantaleon, ett i sednare tiden upptäckt instrument, var egentligen ett slags Fortepiano, och har sannolikt gifvit anledning till detsamma, som, mycket förbättradt och omska-

padt, ännu bår detta namn. Det väckte på sin tid mycket och välförtjent uppseende.

Phorminx. Man är ej ense, om detta instrument var för tarmsträngar som fiolen eller för stålsträngar som cithran. Troligen var det sistnämnda det rätta, emedan det bars öfver axlarna i ett band. I allmänhet betecknade de Gamle med Phorminx alla slags strängin trumenter.

Sjösium.

Med denna benämning utmärkes en mineral, som är ett slags talkjord, och hvaraf de så mycket omtyckte piphufvuden tillverkas. Af själva ordets sammansättning skulle man sluta, att denna jordart blifvit i förra tider hällen för en produkt af sjövattnet: också var detta verkliga förmenandet; men denna irring bör förlätas de gamlas oinskränkta kännedom af naturhistoriens då mindre utredda delar, så mycket mera, som man äfven långt in i nyare tiden fortsarit i lika okunnighet, och endast för några och 20 år tillbaka kommit under fund med det rätta. Nu vet man, att denna hvita eller hvitgula blekisabellfärgade, fetagtiga, sega mineral, som har ett brott af samma utseende som fin jord, är ganska mjuk och lätt, låter skåra sig, och finnes i mindre Asien nära staden Cognie (f. d. Ikanium), och efter andra uppgifter, äfven i trakten kring Thiva eller Stives (f. d. Theben), der den uppgräves. Den der varande befinnes i en grå, skiffrig, 6 fot måttig kalkklyfta, som skall tillhöra ett Turkiskt kloster. Folket der omkring arrenderar densamma, och har gifvit mineralen namnet sjölera. När det är nyss uppgräft, liknar det fetlera, men hårdnar snart i luften. Innan det blifvit för hårdt, eller just då det legat så länge, att det fått lagom konsistans, bigagnas det till piphufvuden. Efter Klaproth

är talkjord sjöskummets förnämsta beståndsdel. Kiseljord, vatten och kolsyra utgöra resten. — I Turkiet förfärdigar man pip-hufvuden icke blott af den lufttorkade massan, utan ock af den mjuka. De sistnämnda inpressas hårdt i formar, som dro försedde med hvarjehanda figurer, såsom Paschalufvuden, lejon, apor o. s. v. Medan massan ännu är kvar i formen, borar man hålet, och lägger hufvudet sedan att torkas i solen. 3 till 4 dygn derefter visar sig på ytan ett gulaktigt skinn eller hinna. I detta skick ligger man hufvudet i en vdl uppvärmd bakugn, och låter den fullkomligt kallna. Derefter kokar man det i mjölk, afputsar det först med skafgräs och sedan med mjukt skin eller läder, samt utbjuder dem till salu. I Constantinopel gifves dem medelst sjudning i olja, i gult vax eller betsnung, ett ytterligare förhöjdt utseende och mörkare eller ljusare gulbrun färg, efter behag. Turkarne hålla ej sjöskumspiphufvuden i serdeles värde, utan sälja dem till Christna Köpmän, som sedan sprida dem kring i alla Europeiska länder. I Tyskland emtödar man de mindre smakfulla Turkiska formerna, putsar skårer och förskönar dem. Affallet bortkastas icke, utan stötes sönder i trämortlar, finsiktas, uppblötes i vatten och formas till hufvuden. Deraf fås de så kallade odäta, hvilka dro hårdare i materien, och endast genom koking i olja, uppfärgning och putsning erhålla det utseende, som förskaffar dem köpare. — Att beslä sjöskumspiphufvuden med silfver, messing, plåted eller annan metall, är ett påfund af Europeiska lyxen.

Eau de Cologne.

Utom det nedan uppgifna Engelska sättet att tillverka detta vålanskrifna vatten, äro följande bekanta:

1) Till 2 fl genom kol luttrad sprit af sådan styrka, att Richters Alkoholimeter deruti visar på 50 till 55 procent, sätter man 15 droppar Rosmarinolja, 15 droppar Cedroolja, 15 droppar

Nerololja, 30 ditto Bergamottolja, 5 ditto Kardamumolja, hvilka man väl blandar genom skakning och sedan i små flaskor försäljer.

2) Till 6 quarter Rumspiritus af 72 grader efter Richterska Alkoholimetern sätter man 2 quarter vatten, 8 lod pomeransblommor, 4 lod Citronskal, $\frac{1}{2}$ lod Muskotnödt, 2 lod Coriander, $\frac{1}{2}$ l. Neglikor, $\frac{1}{2}$ l. kanel, $\frac{1}{4}$ lod Angelika, Sedan detta afdistillerats, tilläggas 10 droppar Rosmarinolja, 2 lod Bergamoolja, 3 lod Citronolja, och 10 lod Nerololja, hvilka sammanskakas med ett quarter pommeransblomvatten.

Att tillreda Eau de Cologne.

Tag Bergamottessens 3 uns, Essens af Pomeransblommor (Neroli) $\frac{3}{4}$ drachma Cedrobalsam 2 drachmer, Citronolja 3 drachmer, Rosmarinolja 1 drachma, Spiritus vini 13 ℥. Romarin $3\frac{1}{2}$ ℥, Citronmeliss $2\frac{1}{2}$ ℥; blanda detta och distillera det i balneum Mariae, och ligga det för någon tid i en iskällare, eller kallt rum. Det brukas, såsom skönhetsvatten, och blir, med tillagdt socker, ratafia. (Engelskt Recept.)

Surrogat för Té.

I Amerika nyttjar man i stället för té en ört, som der allmänt kallas Labradore (Ledum lilifolia L.) Detta té har en angenäm aromatisk smak, och är i högsta grad helsosamt och magatärkande. Detta örtslag kan utan serdeles möda och kostnad planteras hos oss på mark, der knapt andra växter trifvas. Annars hafva vi flera inhemska växter, duglige i samma väg, såsom veronika, väpling, rölleka m fl. hvilka våra förfäder föratodo att använda, men som lyxen, lättjan och håglösheten bragt i förgätenhet, för att sätta det utländska dyra öfverflödet i en ruinerande kredit i vårt fattiga land.

Att förekomma Lamprök.

Fukta vecken i stark vinätticka, och lät vekeväv torka innan den påtändes. Detta lilla besvär ersättes rikligen derigenom att den brinner klart och stadigt från början till slut, utan tecken till rök.